

STORTINGET

Innst. 352 L

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Prop. 66 L (2025–2026)

Innstilling fra justiskomiteen om Lov om endringer i utleveringslova (behandlingen av utleveringssaker)

Til Stortinget

Innledning

Departementet foreslår i proposisjonen endringer i utleveringsloven § 18 som vil bidra til ei meir formålstenleg behandling i Justis- og beredskapsdepartementet av saker om utlevering av lovbrutarar, og med det òg ei meir effektiv kriminalitetsnedkjemping på tvers av landegrensene.

Forslaga, som er ei delvis oppfølging av NOU 2022: 15 Utleverings- og arrestordreloven, vil sikre ei raskare handtering av utleveringssaker utan at det går på kostnad av rettstryggleiken til den ettersøkte. Samstundes blir den samla vareteksttida redusert. Dette er ein fordel for den ettersøkte, som unngår langvarig uvisse om utfallet av utleveringskravet. Forslaga vil dessutan klargjere ansvarsfordelinga mellom påtalemakta, domstolen og departementet og dermed sørge for ein meir effektiv utleveringsprosess utan unødvendig dobbeltarbeid.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, June Trengereid Gruer, Erik Hager,

Farukh Qureshi og Kristine Løfshus Solli, fra Fremskrittspartiet, Anette Carnarius Elseth, lederen Jon Engen-Helgheim, Finn Krokeide og Stian Storbukås, fra Høyre, Mahmoud Farahmand og Mari Holm Lønseth, fra Senterpartiet, Bent-Joacim Bentzen, fra Miljøpartiet De Grønne, Julie E. Stuestøl, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Edvard Askjer, viser til Prop. 66 L (2025–2026) som behandles i denne innstillingen.

Komiteen merker seg at departementet i proposisjonen foreslår endringer i utleveringsloven som skal sikre en mer hensiktsmessig behandling av saker om utlevering av lovbrutere. Formålet er blant annet å sikre en mer effektiv kriminalitetsbekjempelse på tvers av landegrensene og møte en utvikling av kriminaliteten som stadig blir mer internasjonal.

Komiteen viser til at utlevering gjelder overføring av ettersøkte personer mellom Norge og stater utenfor EU og Norden. Ordningen for utlevering i dag er slik at domstolene avgjør om vilkårene i loven er oppfylt og deretter avgjør departementet om utleveringskravet skal etterkommes. Lovforslaget her tar sikte på å klargjøre hva departementet skal ta stilling til i sin behandling av utleveringssaken.

Komiteen merker seg at det foreslås å fjerne retten til å klage på departementets vedtak til Kongen i statsråd.

Komiteen støtter departementets endringer som fremmes i denne proposisjonen for å effektivisere behandlingen av utleveringssaker og styrke internasjonal kriminalitetsbekjempelse. Komiteen understreker at det er avgjørende at kriminelle ikke skal kunne unndra seg straff ved å krysse landegrensar, og at endringene bi-

drar til å fjerne unødvendig byråkrati. Dette må imidlertid skje uten å svekke rettssikkerheten.

Komiteen anser klargjøringen av ansvarsfordelingen mellom påtalemyndighet, domstoler og departementet som nødvendig og viktig for å øke effektiviteten. Samtidig vil komiteen påpeke at effektivitet ikke må gå på bekostning av rettsprinsipper.

Komiteen støtter reduksjonen av varetektstiden, da dette kan bidra til å hindre at mistenkte opptar unødvendige plasser i norske varetektsfengsler.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at de foreslåtte endringene i utleveringsloven § 18 vil bidra til en mer hensiktsmessig behandling av saker om utlevering av lovbrytere, og dermed også en mer effektiv kriminalitetsbekjempelse på tvers av landegrensene. Samtidig reduseres den samlede varetektstiden. Dette er en fordel for den ettersøkte, som unngår langvarig uvisshet om utfallet av utleveringskravet.

Disse medlemmer viser til at forslagene også vil tydeliggjøre ansvarsfordelingen mellom påtalemyndighet, domstolen og Justis- og beredskapsdepartementet. Disse medlemmer støtter departementets vurdering av at en tydeligere ansvarsfordeling vil bidra til effektivisering av behandling av utleveringssaker, samtidig som de rettssikkerhetsmessige hensynene ivaretas på en tilfredsstillende måte med dette forslaget.

Disse medlemmer viser videre til at regjeringen foreslår å fjerne retten til å klage over departementets vedtak til Kongen i statsråd. Når departementet avgjør saken, er lovligheten av utleveringen allerede rettskraftig avgjort av en uavhengig domstol. Den ettersøkte har også fått anledning til å gi departementet etterfølgende merknader før departementet avgjør saken. På denne bakgrunn mener disse medlemmer at den ettersøktes rettigheter allerede er ivaretatt, og støtter derfor forslaget om å avvikle klageretten.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet støtter intensjonen i forslaget om å videreføre dagens ordning med at domstolene avgjør om vilkårene for utlevering i loven er oppfylt, og at Justis- og beredskapsdepartementet avgjør om utleveringskravet skal etterkommes. Disse medlemmer mener det er et viktig prinsipp i maktfordelingen at denne avgjørelsen ligger hos Justis- og beredskapsdepartementet.

Disse medlemmer viser til at Norge i dag har et begrenset antall rene bilaterale utleveringsavtaler. Disse medlemmer påpeker at mangelen på utleveringsavtaler i praksis kan skape «frihavner» for kriminelle. Dette påpekte også tidligere justisminister i Støre-regjeringen til E24. Disse medlemmer mener det er en alvorlig svakhet at tunge kriminelle og bakmenn for organisert kriminalitet kan unndra seg norsk straffefølg-

gelse og soning, simpelthen ved å reise til land Norge mangler avtale med.

Disse medlemmer viser til at behovet for bilaterale avtaler om utlevering og rettslig samarbeid har vært belyst gjentatte ganger i Stortinget, blant annet gjennom skriftlige spørsmål til regjeringen i både 2011 og 2022 om De forente arabiske emirater. Disse medlemmer anser det derfor som svært positivt at Norge nå endelig har fått på plass en bilateral avtale med De forente arabiske emirater, til tross for at dette skjedde først år etter at Sverige fikk på plass en tilsvarende avtale.

Disse medlemmer understreker at slike avtaler er helt avgjørende for å gi norske justismyndigheter de nødvendige verktøyene til å bekjempe organisert kriminalitet, og for å forhindre at kriminelle kan unndra seg straffefølgning ved å flykte utenlands.

Disse medlemmer slår fast at det må sendes et utvetydig signal om at det ikke finnes trygge havner i verden for personer som begår alvorlig kriminalitet i Norge. Disse medlemmer viser til at den svenske regjeringen nå har lagt seg på en langt mer offensiv linje på dette området, og i de senere årene har intensivert det rettslige samarbeidet med en rekke land utenfor EU.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag.

«Stortinget ber regjeringen intensivere arbeidet og ta initiativ til å opprette flere bilaterale utleveringsavtaler, for å sikre at kriminelle ikke kan utnytte land uten slike avtaler som frihavner for å unndra seg straffefølgelse og soning.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at regjeringen fortløpende vurderer behovet for bilaterale utleveringsavtaler med andre land, for å motvirke at noen land blir en frihavn for organiserte kriminelle. Disse medlemmer mener det er svært positivt at regjeringen har inngått en utleveringsavtale med De forente arabiske emirater, og at dette vil bidra til en mer effektiv kriminalitetsbekjempelse på tvers av landegrensene. Disse medlemmer viser videre til at regjeringen allerede arbeider aktivt med å styrke samarbeidet med andre sentrale land, som for eksempel Marokko.

Disse medlemmer vil understreke at det etter norsk lovgivning ikke er nødvendig med avtale eller konvensjonsgrunnlag for å kunne samarbeide med andre land om utlevering av lovbrytere. Norge er likevel tilsluttet flere multilaterale konvensjoner som regulerer utlevering, og som i mange tilfeller danner tilstrekkelig avtalegrunnlag for utlevering mellom Norge og det landet man ønsker noen utlevert fra, dersom det aktuelle landet krever et slikt avtalegrunnlag. Norsk holdning har gjennom mange år vært at det er bedre at flest mulig stater slutter seg til allerede eksisterende instrumenter

på området, enn at det utarbeides en rekke bilaterale avtaler. Dersom det avdekkes et særlig behov for et tettere og mer effektivt samarbeid med særskilte stater, gjøres det en helhetlig vurdering av hva som er den mest formålstjenlige fremgangsmåten. I noen tilfeller vil det å inngå rettslig bindende bilaterale avtaler være det mest hensiktsmessige, mens det i andre tilfeller kan være andre måter å forsterke samarbeidet på som vil være mer fordelaktig og effektivt.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen intensivere arbeidet og ta initiativ til å opprette flere bilaterale utleveringsavtaler, for å sikre at kriminelle ikke kan utnytte land uten slike avtaler som frihavner for å unndra seg straffeforfølgelse og soning.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komite.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i utleveringsloven
(behandlingen av utleveringssaker)

I

I lov 13. juni 1975 nr. 39 om utlevering av lovbrytere m.v. skal § 18 lyde:

§ 18

1. *Påtalemyndigheten skal sende saken til departementet straks saken er rettskraftig avgjort.*
2. *Er det rettskraftig avgjort at vilkårene for utlevering ikke er oppfylt, skal departementet avslå utleveringsbegjæringen og underrette utenlandsk myndighet om avgjørelsen.*
3. *Er det rettskraftig avgjort at vilkårene for utlevering er oppfylt, skal departementet snarest mulig avgjøre om utlevering skal skje. Departementet skal vurdere om utleveringen skal utsettes eller gjøres midlertidig etter § 11, sette nødvendige vilkår for utleveringen etter § 12 og vurdere hvilken utleveringsbegjæring som skal etterkommes ved konkurrerende begjæringer. Departementet skal videre vurdere andre forhold som retten ikke har vurdert.*
4. *I tilfelle som nevnt i § 11 andre ledd skal departementet innhente uttalelse fra kriminalomsorgen før avgjørelse treffes.*
5. *I forbindelse med utlevering kan det bestemmes at gjenstander som er beslaglagt under saken, skal overgis til myndigheten som har begjært utleveringen, likevel med de forbehold som det finnes grunn til å stille for å beskytte tredjemanns rett.*
6. *Departementets vedtak kan ikke påklages.*

II

1. Loven gjelder fra 1. juli 2026.
2. Endringen skal gjelde for utleveringsbegjæringer mottatt av norske myndigheter etter lovens ikrafttredelse.

Oslo, i justiskomiteen, den 26. mai 2026

Jon Engen-Helgheim

leder

Kristine Løfshus Solli

ordfører

